

Op 28 en 29 maart van dit jaar vond andermaal het jaarlijkse seminar 'Sommatie', georganiseerd door de Stichting Onderzoek Massacommunicatie, plaats.

Het seminar had als centraal thema "massamedia; trendsetters of trendvolgers?" en was opgebouwd rond de inleidingen van een viertal buitenlandse sprekers. Een vijftal Nederlandse sprekers zorgde voor aanvullend commentaar en kritiek vanuit het Nederlandse media-onderzoek en de Nederlandse media-praktijk.

De redactie van het tijdschrift 'Massacommunicatie' heeft besloten om de inleidingen van de vier buitenlandse sprekers tesamen in een speciaal themanummer van het tijdschrift op te nemen, ten einde een breder publiek dan de bezoekers van Sommatie met de inzichten van deze communicatiewetenschappers kennis te laten maken. Ze worden in een speciaal nummer uitgegeven omdat ze een specifieke thematiek binnen de communicatiewetenschap aansnijden, ze hebben betrekking op de relatie tussen media, cultuur en sociale structuur.

Robert White's artikel heeft het karakter van een overzicht van recente ontwikkelingen in massa-communicatie onderzoek, en vormt een inleiding op het thema.

In de bijdragen van *Karl Erik Rosengren* en *Larry Gross* wordt verslag gedaan van onderzoek vanuit de twee belangrijkste varianten van 'culturele indicatoren' onderzoek.

In *Rosengren's* onderzoek wordt vooral aandacht besteed aan longitudinale ontwikkelingen in de inhoud van massamediale boodschappen in relatie tot ontwikkelingen in de samenleving. *Gross* concentreert zich in de eerste plaats op de werking van het medium televisie op de Amerikaanse samenleving.

De bijdrage van *James Halloran* is enerzijds een commentaar op het gehele seminar en anderzijds een voortbouwen op zijn lezing van Sommatie '80 (Zie: *Halloran, James, Communication needs and communication policies*, Massacommunicatie VIII, 1980, 3-4 pp. 158-164). Toen poneerde *Halloran* een aantal provocerende stellingen met betrekking tot de aard van het media-onderzoek.

De redactie heeft, tegen haar gewoonte in, ervoor gekozen om de inleiding van *Halloran* te publiceren zoals ze werd uitgesproken, omdat dat de zeggingskracht van *Halloran's* argumenten ten goede komt.

De bijdragen van de Nederlandse inleiders op Sommatie hadden meer het karakter van kritische interventies en aanvullingen en minder van afgeronde lezingen. Dat was in de opzet van het seminar ingebouwd. Daarom heeft de redactie besloten de teksten van hun lezingen niet te publiceren. Bovendien hebben meerdere van de Nederlandse inleiders elders reeds over hun onderzoekswerk gepubliceerd.

Jos Becker van het Sociaal Cultureel Planburo, gaf aanvullingen op de inleiding van *Rosengren*. Hij schetste een aantal veranderingen in het culturele klimaat in Nederland op basis van secundaire analyse van opinie-onderzoeken en inhoudsanalyse van troonredes (zie o.m. *Sociaal-Cultureel Rapport, 1984*, Sociaal Cultureel Planburo, Den Haag, 1985, pp. 237-355).

Ook *Herman Franke*, verbonden aan het Criminologisch Instituut van de Universiteit van Amsterdam, gaf aanvullingen op *Rosengren's* onderzoek, vanuit zijn onderzoek naar ontwikkelingen in de aard en de inhoud van overlijdensadvertenties (Zie ook: *Franke, Herman, Het heengaan van de dood, over de veranderende inhoud van overlijdensadvertenties*. Sociologisch Tijdschrift, XI, 2 okt.)

Harry Bouwman, toen nog verbonden aan het Instituut voor Arbeidsvraagstukken van de Katholieke Hogeschool Tilburg, gaf aanvullingen op en maakte kritische opmerkingen bij het onderzoek van *Gross*, dat hij repliceerde in Nederland (Zie ook: *Bouwman, Harry, Cultivation analysis: the Dutch case*, in *Melischek, G.*,

J. Stappers & K.E. Rosengren, *Cultural Indicators: an international symposium*, Akademie der Wissenschaften, Wien, 1984).

Fred Bronner, van het bureau Veldkamp Marktonderzoek, schetste een kwalitatief beeld van mediagebruikers op basis van zogenaamd psychografisch onderzoek, als aanvulling op Gross's opmerkingen over mediagebruikers (Zie ook: *Psyche '82, Resultaten van een onderzoek naar meningen en houdingen, interessen en activiteiten van het Nederlandse publiek anno 1982* (hoofdpublikatie), Admedia, Amsterdam, 1982).

Hanny van der Horst, tenslotte gaf een schets van culturele ontwikkelingen in Nederland gezien vanuit haar vroegere hoofdredakteurschap van het vrouwenweekblad 'Margriet'. Daarbij maakte zij onder meer gebruik van het onderzoek van de sociologen Brinkgreve en Korzec naar de rubriek 'Margriet weet Raad' (Brinkgreve, C. & M. Korzec, *'Margriet weet raad', gevoel gedrag en moraal in Nederland, 1938-1978*, het Spectrum, Utrecht, 1978).

Naast de vier inleidingen gehouden op Sommatie '85 is in dit themanummer een uitgebreide bespreking opgenomen van een boek waarvan de inhoud nauw aansluit bij de inhoud van dit thema-nummer.
